

České zázraky

Sedmero dokumentárních pořadů o chytrých českých nápadech, které změnilly svět.

Účinná látka Antonína Holého proti viru HIV, kontaktní čočky Otty Wichterleho, semtex dvojice Brebera–Fukátko, alpské lyžařské vychytávky Matyáše Žďárského, prameny Amazonky Bohumíra Janského, nanospider Oldřicha Jirsáka a kolagenní cévní protéza Milana Krajíčka. Každý z dokumentů vypráví příběh vědce, jeho fenomenální myšlenky a také současného Čecha, kterému objev, nápad či vynález zásadně změnil život k lepšímu.

*„Češi o sobě často říkají, že není moc věcí, na které by mohli být pyšní. Ale není to pravda! Mají na svém kontě řadu objevů a vynálezů, které změnilly svět,” říká kreativní producentka **Lenka Poláková** a dodává: „Některými z nich ukázali celému světu, kudy se má vydat dál. Některé obory by bez nich vůbec nemohly fungovat. Je čas připomenout si, co vše dokázal český člověk vymyslet.”*

Za režii cyklu stojí trojice Petra Všelichová, Roman Motyčka a Jan Bělohlavý. *„Natáčení o lidech, jejichž nápady, myšlenky a objevy změnilly svět, daly miliónům lidí naději nebo odhalily další tajemství našeho světa, bylo inspirující. Jsou to lidé, kteří neznají překážky, jsou to pro ně jen další výzvy. Je dobře, že cyklus o takových lidech vznikl, protože na ně můžeme být hrdí. Bez falešného patosu,” říká **Roman Motyčka** a **Petra Všelichová** uzavírá: „Natáčení bylo neopakovatelným zážitkem. Umožnilo mi totiž setkání se zcela výjimečnými lidmi nebo jejich nejbližšími příbuznými či pamětníky. Dokumenty jsou také svědectvím toho, že Češi i ve velice nepříznivých podmínkách a v době, která jim nepřeje, dovedou překonat sami sebe. Tihle Češi se za žádných okolností nikdy nevzdali.”*

Sedmero českých zázraků – přehled dílů

Zapomeňte na obroučky

Miliony obyvatel naší planety si každodenně vkládají do očí měkké kontaktní čočky. Pomůcku, která jim umožňuje vidět svět nerozmazaný, aniž by museli mít na nose brýle. Přišel s ní český vědec Otto Wichterle a do malé průhledné gelové věci promítl svou všestrannost, nápaditost, znalost napříč přírodovědnými obory, manuální zručnost, hravost, houževnatost i touhu vítězit, kterou získal díky své letité tenisové průpravě.

Legendární výbušnina

Semtex je v představách lidí synonymem destrukce a zabíjení. Svět jej zná především jako pomůcku teroristů, v lepším případě vojáků. Kdo o něm ví, že umí i dobré věci? Pomáhat lidem, chránit je, nebo dokonce zachraňovat životy? A je to vždy člověk, kdo rozhoduje, zda udělá ze semtínské trhavy pomocníka, nebo zabijáka. Komplikovaný je nejen charakter Semtexu, ale i osud jeho dvou autorů – zatímco Stanislav Brebera je jednoznačně uváděn jako autor výbušniny, jeho kolegovi Radimu Fukátkovi komunisté zakázali vstup do fabriky a od výzkumné práce jej jednou pro vždy odřizli.

Alpy patří Čechům

Žďárského vázání, lyžařská technika, bivakovací vak zvaný žďárák, hora na Antarktidě, chata v Alpách, muzeum i několik ulic – to je výčet věcí a míst, která nesou jméno Matyáše Žďárského. Rodáka od Třebíče a zakladatele alpského lyžování. Díky němu propadly kouzlu zasněžených strání nejprve masy Vídeňanů a po nich i nadšenci z celého světa. Žďárský byl talentovaný, zručný a široce vzdělaný, byl to dřič a nezmar, který si šel za svým, i když mu život házel klacky pod nohy: dva těžké úrazy, posměch a úšklebky okolí, to vše jej zocelilo a hnalo k cíli. Jeho odkaz zimu co zimu ožívá na zasněžených stráních a v horách po celém světě.

Profesor naděje

AIDS – diagnóza o čtyřech písmenech, která nedávala naději. Kdo onemocněl, věděl, že času zbývá málo. Optimismus a šanci žít nabídl milionům lidí po celém světě český chemik Antonín Holý. Díky němu se z nemoci, která končila brzkou smrtí, stala choroba, která je sice vážná, ale dá se s ní žít relativně normální život i další čtvrt století. Zázrak? V případě Antonína Holého spíše kombinace píle, pracovitosti, vůle, trpělivosti a pořádné dávky štěstí. Protože kdyby v pravý čas nepotkal právě lidi, životní nápad světového významu mohl zůstat v šuplíku.

Nanořešení made in Czech

Roztomilé pojmenování Nanospider označuje stroj, který dokáže ve velkém vyrábět nanovlákná - titěrná polymerová vlákna, která jsou mnohonásobně lehčí než lidský vlas a jemnější než pavučina. Ovšem umějí velké věci - například nepropustí viry ani bakterie. Jejich potenciál je nedozírný. V průmyslu, sportu a medicíně. Stroj na velkovýrobu nanovláken vymyslel odborník na netkané textilie z Technické univerzity v Liberci Oldřich Jirsák. Česko se díky němu stalo nanovelmočí, která udává směr celému světu.

Most mezi životem a smrtí

Na začátku byl nápad, který se zrodil počátkem 60. let 20. století v hlavě mladičkého, právě dostudovaného lékaře Milana Krajíčka. Chirurg, který se málem stal fořtem, jak velela rodinná tradice. Nakonec dal přednost medicíně, ale nebýt lesa a obyčejných párků, nejspíš by kolagenní protéza nebyla na světě. Dobrodružný badatelský příběh měl své krize a zápletky, včetně hořkého konce velkého přátelství. Odkaz, který tady zůstal, je ale jednoznačně kladný: pletené cévy impregnované kolagenem, byť ve vydání pro 21. století, zachraňují lidské životy dodnes.

Kde pramení Velká řeka

Bylo to v magickém roce 2000, když Češi přepsali učebnice zeměpisu i světové encyklopedie. Tým hydrologa Bohumíra Janského určil, kde skutečně pramení Amazonka. Americký veletok se díky tomu stal nejdelsí řekou naší planety. Nil, který až doposud žebříček vedl, Amazonka překonala o celých 500 kilometrů. Byl to zásadní objev českých vědců. Přitom nechybělo mnoho a s pravdou o Amazonce přišla jako první americká expedice.

režie: Petra Všelichová, Roman Motyčka, Jan Bělohlavý // **scénář:** Marek Holub, Jana Bohušová, Lenka Carbolová // **dramaturgie:** Josef Albrecht, Jana Bohušová // **výkonný producent:** David Boháč // **kreativní producentka:** Lenka Poláková

Dobrodružství archeologie

Pětidílný dokumentární cyklus o objevech českých archeologů

Dokumentární cyklus zaznamenává, jak na jednotlivých místech zeměkoule probíhá aktivní výzkum českých archeologů. Málo lidí u nás ví, že „Češi kopou i jinde než v Egyptě“ a že nejen egyptologové dosáhli velikých úspěchů v oblasti archeologie, a tím obohatili poznání světové historie. V Kurdistánu například probíhají povrchové výzkumy, v jejichž rámci čeští archeologové hledají příčinu toho, proč mezopotámská civilizace zmizela v tak relativně krátkém čase. Byl to Armagedon? V Uzbekistánu zase Češi již několik let zkoumají odkrývání památek z období Alexandra Velikého a naleziště pozůstatků kultury Nomádů ze 4. a 5. stol. n. l.

*„Seriál o objevech českých archeologů se formou zpracování pohybuje na pomezí žánru takzvané docureality a populárně-vědeckého pořadu. Chtěli jsme vytvořit divácký cyklus, na který se díváme, protože nás baví, ale na konci si uvědomíme, že jsme se i mnohé dozvěděli,“ říká kreativní producentka **Alena Müllerová**. Dramaturgyně cyklu, **Ivana Pauerová**, ji doplňuje: „Chceme vytvořit divácky vděčný cyklus, a proto se bez ohledu na náročné podmínky vzdálených krajů snažíme o velmi kvalitní obrazový výstup a paralelní záznam situací při vykopávkách, které jsou unikátní a již se nemusí opakovat.“*

Z Egypta přes Súdán zpátky do Česka – přehled dílů

Egypt

Abúsír je jednou z nejvýznamnějších archeologických lokalit v Egyptě. Nacházejí se zde dvě skupiny památek - hrobky králů, královen i soukromníků pocházející z doby 5. dynastie (Stará říše) a hrobky ze Sajsjo-perské doby. S oběma skupinami památek jsou spojeny základní výzkumné projekty Českého egyptologického ústavu.

Uzbekistán

Výzkum materiální kultury antického období v Baktrii je předmětem zájmu česko-uzbecké expedice v jižním Uzbekistánu blízko hranic s Afghánistánem. Součástí realizovaných projektů byl ve spolupráci s Archeologickým ústavem Akademie věd Uzbekské republiky v Samarkandu archeologický výzkum lokality Džandavlattepa a mapování památek šerabádského okresu. Od roku 2007 se projekt více soustřeďuje na mapování památek oblasti s využitím moderních archeologických metod.

Súdán

Národní muzeum vysílá ve spolupráci se zahraničními i domácími partnery archeologickou expedici do Súdánské republiky na lokalitu Wad Ben Naga, nacházející se asi 100 km na sever od hlavního města Chartúmu. Archeologická expedice Národního muzea pokračuje v odkrývání pozůstatků jednoho z největších měst starověké Núbie, které vzkvétalo v době Merojského království (asi 300 př. n. l. – 350 n. l.).

Bulharsko

Ústav pro klasickou archeologii Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze vede dlouhodobý mezinárodní projekt archeologického výzkumu řeckého města - emporia Pistiros na thráckém území v dnešním Bulharsku.

Česká republika

Čeští archeologové působí na celém území republiky. Skoro denně nacházejí stopy minulosti a doklady osídlení na různých lokalitách. Tento díl nám ukáže přehled aktivních domácích

archeologických výzkumů. Nalezené nástroje a další důkazy pomínulých kultur a způsobu života našich předků.

Miroslav Bárta: Česká egyptologie v posledních desetiletích určuje světové trendy ve vědě

Je česká archeologie ve světě vnímána jako úspěšná?

Česká archeologie patří mezi mezinárodně uznávané vědní obory s vynikající pověstí. České archeologické týmy pracují na mnoha místech světa: od Egypta a Súdánu po Izrael a Uzbekistán.

Přinesla česká egyptologie samotnému oboru něco nového?

Především česká egyptologie vyniká výraznou mezioborovou spoluprací zahrnující kromě společenskovědních i mnohé přírodovědné a technické obory, a to ze všech částí světa, od USA po Japonsko. Česká egyptologie v posledních desetiletích určovala mnohé světové trendy ve vědě, ať jde o satelitní snímkování, rekonstrukci změn klimatu nebo aplikaci 3D technologií a skenování pyramidových komplexů.

Na jakých výzkumech se naši egyptologové podílejí?

Čeští egyptologové pracují především na pyramidovém poli v Abúsíru, kde se nacházejí unikátní archeologické památky z doby 3. až 1. tisíciletí před Kristem. Pyramidové komplexy panovníků, hrobky vysokých hodnostářů a mnohé jiné. Kromě toho jsme pracovali i v oáze Héz v egyptské Západní poušti, kde se podařilo objevit jedny z nejstarších komunit raných křesťanů na území Egypta nebo v Gilf Kebíru, kde zřejmě vznikly počátky staroegyptské civilizace.

Jaký je náš největší úspěch v Egyptě?

Těch úspěchů je mnoho, ale největším z nich je pravděpodobně objev pyramidového komplexu a hrobky panovníka Ranefera, který vládl Egyptu na sklonku 25. stol. př. Kr. Z jeho komplexu pocházejí unikátní texty nebo královské sochy dnes vystavené v Egyptském Muzeu v Káhiře.

A na čem velkém v Egyptě pracují Češi nyní?

Posledním velkým úspěchem byl objev dřevěného, bezmála 20 metrů dlouhého člunu z 27. století před Kristem. Tento nález nemá ve světovém měřítku obdoby. Na podzim počítáme s dalšími unikátními objevy, které objasní vývoj staroegyptské civilizace a její kolaps na konci 23. století před Kristem.

Prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.

Vystudoval egyptologii a pravěkou a raně středověkou archeologii na Univerzitě Karlově v Praze. Po studiu egyptologie v Hamburku v r. 1997 obhájil doktorát, v r. 2002 se habilitoval pro obor egyptologie, v r. 2009 byl jmenován profesorem pro obor egyptologie. Mezi hlavní oblasti jeho vědeckého zájmu patří archeologie a historie 3. a 2. tis. př. Kr. Intenzivně se zabývá vztahem člověka a krajiny ve starověku, vývojem a kolapsem komplexních společností, koordinuje interdisciplinární výzkumy Českého egyptologického ústavu a zabývá se též archeologickým a kulturně-historickým pozadím Starého Zákona. Od r. 2009 začal s výzkumy i v Súdánu. Kromě archeologické činnosti v Egyptě (od r. 1991) vedl první detailní satelitní mapování pyramidových polí provedené v letech 2002–2003, od r. 2003 vede výzkumy v egyptské Západní poušti a od r. 2005 je zástupcem vedoucího výzkumu lokality Abúsír. Od r. 1998 přednáší na FF UK v Praze, v letech 2003–2004 působil jako profesor egyptologie na University of Pennsylvania (PA, USA). Je členem Mezinárodní egyptologické asociace, členem správní rady Aigyptos Foundation a členem redakční rady časopisu Památky Archeologické.

Ladislav Stančo: Česká archeologie je na vysoké úrovni a snese srovnání s vyspělými zeměmi západní Evropy

Jaké jméno má česká archeologie ve světě?

Česká archeologie „doma“ je obecně na velmi vysoké úrovni, která snese srovnání s vyspělými zeměmi západní Evropy. České archeologické projekty v zahraničí, třebaže jich není mnoho, mají ve svých kruzích také vysoký kredit.

Čím to je, že jsou Češi v tomto oboru tak úspěšní?

Spíš bych řekl, že se snažíme nezaostávat, limituje nás nízká finanční podpora, české týmy jsou však schopné i s poměrně skromnými rozpočty realizovat smysluplné zahraniční projekty.

Na čem čeští archeologové v současné době pracují na území Uzbekistánu?

V Uzbekistánu se zabýváme komplexním archeologickým průzkumem vybrané části tamní krajiny (jižní Uzbekistán) s cílem zachytit osídlení všech historických období a jeho proměny. Zabýváme se tak zejména povrchovou prospekci, objevujeme nová sídliště, pohřebiště i další struktury, a věnujeme se i dílčím vykopávkám vždy s jasně stanovenými cíli.

Jaký je největší úspěch českých archeologů v Uzbekistánu?

Největším úspěchem je patrně objevení skupiny sídlišť s kamennými valy z rané doby železné ve výborném stavu dochovaní, včetně kurganových pohřebišť a skalních rytin dané kultury. K aktuálně nejpozoruhodnějším objevům patří dosud neznámá jeskyně s osídlením z různých historických období, možná snad již z neolitu (ještě nepotvrzeno), který je v této oblasti doposud naprosto neznámý.

A na čem velkém v Uzbekistánu pracují Češi nyní?

Nyní druhým rokem zkoumáme prostřednictvím soustavných vykopávek lokality Burgut Kurgan a Kajrittepa, které přinášejí zcela nové informace o přechodu od pozdní doby bronzové k rané době železné a navíc, jak se zdá, také k samotným počátkům zoroastrijského náboženství.

PhDr. Ladislav Stančo, Ph.D.

Vystudoval klasickou archeologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V postgraduálním studiu se věnoval ikonografii řeckých bohů ve Střední a jižní Asii, jíž věnoval knihu *Greek Gods in the East*. Od roku 2002 vede archeologické projekty v Uzbekistánu: výzkum tellu Džandavlattepa, povrchové průzkumy okresu Šerabád a od roku 2014 archeologický výzkum kurganů a sídlišť z rané doby železné v Pašchurtské kotlině (Burgut Kurgan, Kayrittepa, Zarabag).

režie a průvodce: Petr Horký // **kamera:** Pavel Otevřel, Ferdinand Mazurek a další // **vedoucí projektu a dramaturgie:** Ivana Pauerová // **zvuk:** Michal Deliopulos // **střih:** Petr Svoboda // **zakázkový výrobce:** produkce Třeštíková s.r.o. // **kreativní producentka:** Alena Müllerová

Cesty za zvířaty

Česko je velmocí na poli záchrany ohrožených druhů živočichů. Cestopis o konkrétních projektech, zvířatech i přírodovědcích s Danem Bártou.

Každá epizoda cyklu představí jeden konkrétní záchranný program ohrožených živočišných druhů, za kterým stojí čeští vědci. Na mnoha kontinentech se totiž právě Čechům s podporou tuzemských zoologických zahrad, vědeckých pracovišť i nadšených domorodců, třeba na Borneu, daří do přírody navracet téměř vyhubená zvířata. Cyklem bude provázet zapálený entomolog, student aplikované biologie a známý zpěvák Dan Bárta.

*„Náš cestopis chce představit ohrožená zvířata po celé planetě a také nadšence-přírodovědce, kteří se věnují jejich záchraně. Klademe si za cíl přímo na místě původního výskytu téměř vyhubených živočichů vysvětlovat, čím jsou ohroženi i jak by bylo možné jim pomoci. Cyklus se bude zaměřovat na dosud neslyšené a neviděné příběhy Čechů v exotických krajích, kde spolupracují s místními lidmi, vedou či realizují ‚živé‘ projekty ochrany přírodního bohatství v tropech,“ říká kreativní producentka **Martina Šantavá** a dodává: „Tyto projekty jsou vedeny českými nevládními organizacemi, zoologickými zahradami, univerzitami a vědeckými pracovišti, které chrání to, co ničím nelze nahradit – přírodu.“ Průvodce pořadem **Dan Bárta** ji doplňuje: „Náš pořad má za cíl hlavně seznámit diváka s principy ochrany přírody, trochu s ekologií a hlavně s konkrétními projekty, většinou v tropickém zahraničí, které vedou, koordinují nebo na nich jinak významně spolupracují Češi – buď jako dobrovolníci, nebo jako vyslanci českých zoologických zahrad.“ Režisérem cyklu se stane režisér **Zdeněk Suchý**: „Sleduji ochránce přírody dlouho. Obdivuji zarputilost, s jakou se vrhají do zdánlivě ztracených zápasů. Je to těžká a nekončící práce, které tito lidé obětují téměř vše. Možná pošetilé, ale má to smysl.“*

Dan Bárta: Překvapilo mě, do kolika zemí Češi svůj chovatelský um vyvážejí

Váš pořad upozorňuje na ohrožená zvířata v různých zemích. Podle čeho jste vybírali země, kam se vydáte?

Náš pořad má hlavně seznámit diváka s principy ochrany přírody, trochu s ekologií a hlavně s konkrétními projekty většinou v tropickém zahraničí, které vedou, koordinují nebo na nich jinak významně spolupracují Češi – buď jako dobrovolníci, nebo jako vyslanci českých zoologických zahrad. A to celé je navázané na organizaci pro ochranu tropické biodiverzity CCBC. A je to i trochu cestopis, zvířata se u nás objevují spíše jako třeshinky na dortu, jako předměty ochrany a hovorů, jako chovatelské úspěchy. Spíš přes ně vyprávíme o lidech a zemích. Zdeněk Suchý a já jsme poměrně zcestovalí lidé a překvapilo nás, do kolika zemí Češi svůj chovatelský um a naši relativně dobře organizovanou ochranu přírody „vyvážejí“. A tady někde je počátek toho nápadu – dát to lidem v Česku vědět. Filipíny, Senegal, Indonésie, tam všude lze stopovat českého biologa a ochránáře.

Stoupá počet ohrožených zvířat – jak moc je situace vážná? Kde nejvíce?

Počet ohrožených zvířat – jak jedinců, tak druhů – logicky stoupá se zmenšováním prostoru vhodným a potřebným pro jejich žití, to jednak, a jednak také díky tomu, že opakovaně dochází k celoplanetárním přesunům živých hmot všeho druhu. To s sebou přináší neradostnosti v podobě různých zavlečení až invazí a kolonizací, kdy se můžou dostat k sobě dva tři druhy s podobnými životními strategiemi a jeden druhého vyloučí, často v neprospěch starousedlíka, nebo se někde objeví nějaký opravdu „dobrý“ parazit a podobně... Nejvíce obecně trpí místa s nevelkými rozlohami, dlouho izolovaná, kde je mnoho biotopových specialistů a endemitů. Takže ostrovy nebo třeba pobřežní společenstva. A dále ekosystémy, jejichž součástí je „úrodná“ půda, například všechny možné typy luk mírného pásu. Situace je vážná podle toho, jak moc a na čem nám záleží – pokud jde o člověka, o toho strach nemám, my si poradíme. Pokud jde o některé ostatní bytosti, bojím se, že to není dobré, nebo přesněji, že se to ve většině případů spíš stále pomalu zhoršuje.

Také představujete záchranné projekty, na kterých se podílí Češi. Jak hodnotíte jejich činnost?

Představení těchto projektů je hlavní náplň našeho pořadu, chceme s nimi diváky seznámit, jednak s podstatou projektu jako takového, a jednak s lidmi, kteří za ním stojí, jednak s místem, kde se pracuje – a se vším, co k tomu patří. To, že chápeme ochranu přírody jako dobrou, smysluplnou věc, se rozumí samo sebou, jinak bychom ani neměli důvod na takovém projektu začít dělat – ale to ostatní, to „hodnocení“, je na divákovi. Dnešní doba nabízí mnoho úhlů pohledu na jednu a tutéž věc a ochrana přírody patří mezi obtížněji komunikovatelná témata – a mě navíc nebaví vzbuzování pocitů viny a to věčné „jako lidstvo bychom měli“. Úspěch takových projektů závisí na tolika proměnných – na účasti místních, na financích, na politické situaci tam i tady, a tak dále a dále... Takže jsme se rozhodli v souladu se svými povahami nedělat „názoristickou“ práci, spíše faktografickou, popisnou i mírně sebeironickou, rozhodli jsme se nerozdělovat bytosti na hodné a zlé, ale spíše podat zprávu o jejich stavu, motivaci, náladě a vyhlídkách.

Svitla u Vás při tvorbě cyklu naděje, že by se věci záchrany zvířat mohly začít vyvíjet pozitivně?

To se vždycky střídá přece. Tolik nového se ví, tolik nového umí, o tolik víc lidí u nás je ochotno a schopno uvažovat o sobě sebe-vědomě, jako o člověku, který je silnější a moudřejší, a proto velkoryse ustoupí. A na druhou stranu o tolik víc energie je třeba a tak strašlivě se plýtvá. Hledají se cesty, jde o znělé veřejné téma. Prostor je jen jeden, je ho konečné množství. Pokud nás zvířata a rostliny a jejich vztahy a jejich životy jako společnost zajímají, pokud nám na nich bude záležet a

uznáme jim nějaká ta práva, jako že už to děláme, musíme to vše nejdřív poznat a trochu se v tom zorientovat. Tomuhle přispět je náš cíl. Pak bude všechno v pořádku, protože jsme lidé chytří a své životní prostředí jsme si oproti totalitě hezky vylepšili, a to dokonce ne na úkor přírody, jejíž jsme koneckonců nedílnou součástí, ale umem a lepší správou. Některé z nás, ba skoro všechny, zajímají inovace a technologie, které jsou efektivnější než ty současné, takže dobře: ano, zatím, spíš úpěnlivě, věřím, že na něco přijdeme, kromě situace velkých solitérních suchozemských savců, krotitelé a lovci prominou, tam už je podle mě pozdě.

Jeden díl jste natáčeli i v České republice. O čem?

Naší základnou a partnerem je ZOO Liberec, jejich participace na programu postupného návratu orlosupa bradatého, jednoho z největších evropských ptáků, do jihoevropských velehor je příkladná – a my o tom podali zprávu. Je to taková mezinárodní záležitost, funguje to, spousta práce, lidí a vůbec, Česko, Španělsko, Rakousko – tak to tak jako příjemně zprůhledňuje hranice. **Jaká je**

Jaká je situace u nás? Která zvířata jsou tu nejvíce ohrožená a co máme dělat, aby se situace zlepšila?

Růžová například není situace polního rostlinstva a živočišstva, speciálně té části, která se nějak neumí spokojit s náhradními biotopy v podobě příměstských rumišť. Řepkový a kukuřičný industriál si se svou „nabídkou“ věru nezádá třeba s betonovou letištní plochou. Co ovšem můžeme dělat my dva se situací koukolu, cvrčka nebo skřivana polního, no, skoro nic, právě, to je to. Finančně podporovat projekty na jejich monitoring, třeba. Vzdělávat se. Ptát se. Měřit, počítat, argumentovat. Dávat si pozor na chytrolíny, manipulátory, radikály a populisty, nenechat se opíjet rohlíkem. Velmi zbystrit, zúžit hledí, když slyšíme to, co chceme slyšet, když nám jako někdo „mluví z duše“, nenechat v sobě uhynout tu bazální ochrannou ostražitost a pochybnosti, uvažovat kriticky můžeme, to jsem měl na mysli. Jasně formulovat. Koukat kolem sebe a tak. Zkoušet vidět svět co nejdříve. Připustit, že více zájmových skupin prostě znamená více třecích ploch, což generuje nutné větší množství pravidel. Jednoduchý svět už skončil. Mít v úctě odborníky a svěřovat se jim do péče s důvěrou a láskou, a v některých oblastech lidského konání jimi sami býti, to můžeme. Cítit s malými a slabými. A drobátko šetřit, to by nemělo škodit nikdy. Věřím přepevně, že by tohle všechno mohlo mít v posledku na koukol, cvrčka i skřivana pozitivní dopad tak jako v zastoupení.

Od antilopy po želvu - přehled dílů

Berau, Indonésie – Morskezelvy.cz: Mořské želvy, jejich ohrožení a ochrana

Snahou je zefektivnit zdejší ochranu mořských želv a redukovat prodej želvích produktů – vajec ke konzumaci a želvoviny k výrobě šperků.

Balikpapan, Indonésie – Pesisir Balikpapan: Kahau nosatý a záchrana mangrovových lesů

Cílem je ochrana mangrovů v ústí řek Balipapanského zálivu, domova ohrožených a endemických druhů rostlin i živočichů.

Kabankalan, Filipíny – Talarak: Velcí savci a ptáci ostrova Negros, jejich odchov zajetí a možnosti reintrodukce

Natáčí se v záchraném centru, které se nachází na ostrově Negros a které spolupracuje na místních znovuzalesňovacích projektech a stará se o 30 druhů zvířat, z nichž polovina je na různém stupni ohrožení.

Bandar Baru, Indonésie - The Kukang rescue program: Outloň váhavý a další druhy živočichů odebrané pašerákům zvířat

Cílem je sledování trhů se zvířaty, vytvoření rehabilitačního centra pro outloně zabavené na černých trzích a také příprava vhodných lokalit pro jejich navrácení do přírody.

Bandia, Senegal - Derbianus: záchrana antilop Derbyho

Divák uvidí snahu o řízený chov antilop ve stádech v jejich přirozeném prostředí, čímž dochází k udržení tohoto druhu.

Cazorla, Španělsko – ZOO Liberec: repatriace orlosupů bradatých

Díky třicetiletému mezinárodnímu repatriacnímu projektu se orlosup vrací zpátky do evropských hor, kde byl vyhuben na počátku 19. století.

režie a scénář: Zdeněk Suchý // **průvodce:** Dan Bárta // **kamera:** Petr Vejslík // **zvuk:** Michal Míček // **střih:** Vladimír Barák // **dramaturg:** Filip Novák // **výkonný producent:** Roman Blaas // **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Doktoři

Tři lékaři a jejich týmy. Srdce, mozek, plastická chirurgie. Život oddělení. Strach a naděje pacientů. Jak se lidem říká, že už není naděje? Jak to vidí doktoři?

Na odborná oddělení nemocnic většinou přicházejí lidé, když jim je nejhůř. Když jim hrozí smrt, ochrnutí, ztráta končetiny nebo doživotní postižení. Najednou je pro ně nejdůležitější úplně cizí člověk – doktor. K němu se upínají veškeré naděje na záchranu. V novém docusoapu Doktoři se představí tři špičkoví lékaři a jejich týmy. Diváci uvidí pravý život oddělení – černý humor, naprostou vážnost i uvolněnou atmosféru. Uvidí, jací jsou doktoři bez profesionální masky, a zjistí, jak vidí své pacienty. „*Nejdůležitější orgán je mozek. Srdce nebo plíce vám vymění, ale mozek – to je naše já,*“ říká neurochirurg **Vladimír Beneš** z Ústřední vojenské nemocnice, kterého diváci při práci, i ve chvílích volna, uvidí v první linii filmu. Druhým týmem je oddělení kardiologie Nemocnice Na Homolce. Petr Neužil a jeho kolegové zkoušejí nové technologie, testují na zvířatech, vyvíjejí nové metody. Jenže i přes veškeré technické zázraky se léčba ne vždy podaří a poruchy srdce jsou v Čechách nejčastější příčinou úmrtí. Poslední linie sleduje plastického chirurga Bohumila Zálešáka z Fakultní nemocnice v Olomouci. Ten přišívá lidem useknuté končetiny, modeluje poškozené obličej a napravuje těžké deformace.

„Tři natáčecí týmy zaznamenávaly život tří oddělení. Sledovaly běžné situace oddělení, hovory mezi lékaři, personálem, pacienty - i to, jak lékaři komentují situaci, sdílejí své názory, vtipkují... a jak pracují. Tvůrci usilovali o to, aby se sledovaným osobám dostali co nejbližší k tělu. Cílem je ukázat, co obvykle zůstává skryto. Výsledný materiál byl editován do osmi dílů, každý díl obsahuje všechny tři linie,“ říká **Petr Kubica**, kreativní producent.

Osm sond do života tří oddělení – přehled dílů

Pohybujete-li se na hraně...

Diváci se stanou svědky operace výdutě cévy v mozku, unikátního zákroku na srdci a záchrany života mladíka napadeného agresivní plísní. Jak vypadá rutina lékařské práce a co se děje, když jde o život? Co si myslí doktoři?

To je ocenění práce lékaře...

Diváci budou u náročné operace mozku a uvidí implantaci droboučkého stimulátoru přímo do srdce, což je další z mnoha etap odstraňování nádorů. Co všechno je při léčbě ve hře? Jakou úlohu hrají emoce lékařů i pacientů? Jaký je rozdíl mezi seriály z nemocničního prostředí a skutečností?

Prosím tě, tati...

Čím rozvinutější je lékařská péče, tím starší a nemocnější lidé se zachraňují před smrtí. Jsou za to pacienti vděční, nebo naopak? Diváci se seznámí s tím, jak vypadala lékařská péče před několika desetiletími. Měli by lékaři zachraňovat život za každou cenu? A měli by léčit své příbuzné?

Obor vhodný pro ženy...

Každý šéf je tak dobrý, jako je jeho štáb. Diváci se dovědí, kdo jsou lidé, kteří spoluvytvářejí péči o pacienty na špičkových pracovištích nemocnic, jak se v soutěživém prostředí žije ženám lékařkám a jak velkou roli hrají partnerky lékařů v jejich schopnosti vydat ze sebe to nejlepší?

Český národ je vynalézavý...

Diváci se dozvědí, že každý špičkový lékař musí být vidět. Nestačí jen léčit, musí také publikovat výsledky svých výzkumů, obracet se na veřejnost, vzdělávat, propagovat, pracovat s osvětou a prevencí. Sám se musí učit a ovlivňovat na základě svých zkušeností vývoj nových léků.

Věci, se kterými nemůžu žít...

Pro chirurga je cíl jasný: odstranit, to, co překáží, upravit co vybočuje, spojit, nahradit, opravit, vyjmout nádor, posunout tkáň. Diváci ale uslyší názory pacientů. Co znamená zásah do intimity vlastního organismu a vědomí další bolesti?

Vyhoření? To mi hlava nebere...

Diváci uslyší rady špičkových lékařů, jak se věnovat stresující a psychicky náročné práci, a přitom nevyhořet. Dovědí se, zda doktoři umí odpočívat a zda je možné oddělit práci od osobního života. Promítá se práce v týmu nebo společenský život do profesního života? Pomáhají koníčky být lepším odborníkem?

Nesnesitelná lehkost bytí...

Aby se někdo mohl stát lékařem, musí vystudovat medicínu. Diváci ale zjistí, že to nestačí. Ale co jsou ty skutečné zkoušky? Jaké to je, když na operačním stole zemře pacient? Jak se říká lidem v poslední fázi nemoci, že už není naděje?

režie: Bára Kopecká, Dana Gébová, Veronika Stehlíková, Marek Bouda // **kamera:** Ferdinand Mazurek, Braňo Polák, Jaromír Herskovič // **střih:** Katarína Geyerová Buchanan // **dramaturgie:** Jakub Režný // **kreativní producent:** Petr Kubica

Mendel – otec genetiky

Globální učebnice biologie jmenují dva zakladatele moderní biologie, Charlese Darwina a českého vědce, Johanna Gregora Mendela.

Dokumentární film s hranými prvky o největším českém vědci, který při pokusech s hrachem objevil základy dědičnosti. Film odkrývá Mendelův život, jeho víru, inspiraci, ale i vývoj genetiky až po dnešní fascinující čtení genetického kódu. Ve filmu se prolíná život a dílo Gregora Johana Mendela se současným pohledem na tuto vědní disciplínu. Jako hudební doprovod zní tvorba Leoše Janáčka, se kterým si byl Mendel duchovně blízký.

„Bez nadsázky je možno říci, že Johann Gregor Mendel je znám všude ve světě, s výjimkou České republiky. V jakékoli globální učebnici biologie jsou přitom jmenovány dvě postavy, které zakládají moderní biologii: Charles Darwin a Gregor Mendel; nebo, chcete-li, Gregor Mendel a Charles Darwin. Komunistický režim u nás Mendelovi nikdy neodpustil dva hříchy. Za první, že to byl katolický kněz a řeholník k tomu, a za druhé, že byl v roce 1868 zvolen opatem Starobrněnského kláštera. Ano, Mendel použil ve starobrněnském opatství celkem 28 000 rostlin hrachu a nikomu to před sto padesáti lety nepřišlo zvláštní, to až nyní znovu objevujeme, že po staletí šla věda a víra ruku v ruce, až do nástupu komunismu. Ze středních škol si matně pamatujeme, že Mendel křížil rostliny hrachu a že objevil zákony dědičnosti, a snad si ještě vzpomeneme na bílé a fialové květy a na semena žlutá a zelená. Ze stránek učebnic se ovšem nedočteme nic o pronikavém dramatu Mendelova života, vzestupech a pádech, jeho brilantním myšlení, nezpochybnitelné genialitě a neméně nezpochybnitelné pokoře, životních neúspěších, ale také o lidech v jeho okolí, kteří stáli ve správných chvílích na správných místech. Mendel jako první spojil botaniku a matematiku, a zatímco ostatní zkoumali mnoho znaků na málo rostlinách, Mendel zkoumal málo znaků na mnoha rostlinách. Dodnes nevíme, zda si Mendel vymyslel model, který pak jen zpětně pokusy ověřoval, nebo zda se ke správnému modelu nechal přivést výsledky svých pokusů. Ať to bylo jakkoli, nad jasnozřivou jednoduchostí experimentů zůstává rozum stát. Na rozdíl od obecných představ, že potomek je průměrem obou rodičů Mendel dokázal, že to tak nemusí být, že potomek se v jednom znaku může zcela podobat jednomu rodiči a druhému vůbec. A navíc, že potomek může dokonce vypadat zcela jinak než jeho rodiče. Po Mendelovi již není třeba být géniem, stačí jen ‚dělat genetiku‘.“

Marek Orko Vácha, autor námětu a průvodce pořadem

„S tvůrci a režiséry Otakárem M. Schmidtem a Janou K. Studničkovou spolupracujeme již několik let. Jejich styl přinesl do českého filmu unikátní přístup zaměřený hlavně na mladou generaci. Využívají klipovitěho vyprávění, zábavných kombinací hrané akce v dokumentárním prostoru. Místo kázání, o tom, co je dobré a co zlé, nabízí lidské příklady osobností, které svým životem dokázaly oslovit okolní svět. V Mendelovi ukazují příklad pracovitěho a činoroděho vědce, opata a předsedy městské rady, který se dostal na první stránky všech učebnic biologie na celém světě.“

Ondřej Beránek, producent, Punk film

námět: Marek Orko Vácha, Otakáro Maria Schmidt // **scénář:** Otakáro Maria Schmidt // **režie:** Otakáro Maria Schmidt, Jana Kristina Studničková // **kamera:** Jiří Strnad, Otakáro Maria Schmidt // **střih:** Jana Kristina Studničková // **průvodce:** Marek Orko Vácha, Ladislav Havel // **producenti:** Ondřej Beránek – Punk Film, Jan Mrzena – JesuPrague Film // **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Brány

Atraktivní populárně vzdělávací film o fantastickém objevu českých odborníků, kteří rozluštili 150 let starou záhadu.

Už před 150 lety se geologové shodli na tom, že pískovec rozkládají erozní procesy – krystalizace solí, dopad dešťových kapek, tekoucí voda. Až nyní však přišli čeští vědci na to, že na našem území existuje pískovec speciální: je tak pevný, že ho musíte střílet dynamitem, unese na desetacentimetrové krychli auto, a přesto se tato kostička, když ji ponoříte do vody, rozsype na písek. Tento objev pomáhá mimo jiné vysvětlit záhady kolem chování kamenů při rekonstrukci středověkých památek. Původní kameny v nejstarších stavbách totiž vydrží mnohem déle, než ty, které jsou do památek vsazovány při rekonstrukcích. Dokument přinese odpověď na otázku, proč tomu tak je, a zároveň bude prvním unikátním filmovým zpracováním výše zmíněných objevů. Objev českých vědců byl publikován v prestižním časopise Nature Geoscience.

„Brány jsem začal točit v roce 2014. Bavili jsme se tehdy s geologem Jiřím Bruthansem o tom, co bychom spolu mohli dělat. A on nadšeně vyprávěl, jak zjistili, co ovlivňuje vznik útvaru, jako je Pravčická brána. Nadchlo mne to a nabídl jsem mu, že jejich úžasné experimenty, které do té doby neměly nahrány, natočím. Za pár dní na to jim vyšel vědecký článek a světově proslulý vědecký časopis Nature Bruthansovi volal, zda svůj experiment mají i na videu. Měli,“ vzpomíná na natáčení režisér a scenárista **Marek Janáč** a pokračuje: *„Byly to krásné dva roky klukovského nadšení, během nichž jsme se pustili do vyprávění o těch, kteří přírodě vzali jedno z jejich výrobních tajemství. Tajemství, po kterém jejich předchůdci marně pátrali posledních 150 let. Někomu, kdo to ještě neprožil, se těžko vysvětluje nadšení, když vám jako prvnímu člověku na světě vznikne mezi malíčkem, palcem a ukazováčkem malá Pravčická brána. Tak totiž vypadá jeden z experimentů potvrzujících platnost objevu, s nímž český vědecký tým přišel.“*

režie a scénář: Marek Janáč // **kamera a střih:** Radim Dittrich// **dramaturg:** Veronika Korčáková Sobková // **výkonný producent:** Roman Blaas // **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Člověk, to je věda

Pětidílný cyklus populárně naučných dokumentů o tom, co se skrývá za běžným lidským jednáním.

Přírodní vědy dnes, více než kdy jindy, zasahují do veřejné debaty. Otázky, na něž člověk dříve hledal odpověď v náboženství nebo ve filozofii, nyní často zodpovídají představitelé přírodních oborů. Vědci v posledních desetiletích vystoupili ze svých laboratoří a začali odpovídat na to, co lidstvo zajímá odnepaměti. V mnoha případech má jejich poznání provokativní charakter, zneklidňuje přísnou objektivitou, s jakou nakládá s našimi intuitivními představami o světě a nás samotných. Tohoto přístupu, který získal širokou popularitu, chce využít cyklus naučných dokumentů *Člověk, to je věda*, aby jejich pomocí přitáhl pozornost k současným vědeckým objevům a významu vědy vůbec. Ukáže, že současná věda nejsou jen čím dál lepší technologie, mobilní telefony, auta či léky, ale že se dotýká bezprostředně našich hodnot a životní orientace.

*„Cyklus ukazuje nejen zajímavé české objevy a vědce, ale používá i grafické technologie a pracovní postupy tak, abychom divákovi věrněji a blíže představili vybraná témata a zároveň zachovali správnou míru odbornosti a přitom jsme zůstali divácky vstřícní. Správný poměr odbornosti a sdělnosti je jistou alchymí a zároveň největší výzvou pro celý štáb, který se na daném pořadu podílí,“ říká **Martina Šantavá**, kreativní producentka. Autor cyklu a scénáře Zdeněk Holý ji doplňuje: „Pořad vznikl z potřeby popularizovat myšlenky přírodních vědců, kteří se zabývají člověkem. Jsme zvyklí se dívat do těla prostřednictvím medicíny, ale tam pohled přírodních věd končí. Jako by bylo tabu, abychom se na sebe dívali z perspektivy vědních oborů, jako je biologie, evoluční biologie, evoluční psychologie. Přitom tyto obory mají co říci k tak lidským fenoménům jako rodičovství, žárlivost, duševní poruchy, původ a vývoj morálky atd. Diváci se mohou těšit na spoustu překvapivých souvislostí, které o svém životě ani netušili.“*

Žárlivý gen a Jestřábi versus Hrdličky – přehled dílů

Čí je moje dítě

Dokumentární film o tom, jak lidské chování, výběr partnerů a rodičovství po tisíce let ovlivňují naše geny. Muži si hlídali své otcovství odnepaměti. Z jakého důvodu nás ale evoluce vybavila například žárlivostí? Dokumentární film hledá spolu s českými vědci odpovědi na otázky, jak se vyvíjela žárlivost a s ní spojené společenské konvence u nás i v jiných kulturách. Co odhalují experimenty českých vědců? Jak si vlastně geny samy zajišťují své uchování a svou replikaci, své přemísťování v čase do dalších generací? A jak se pravděpodobně budou naše reprodukční strategie přizpůsobovat novým podmínkám a aktuálnímu prostředí dále? Pilotní díl cyklu vyhrál v roce 2013 hlavní cenu na festivalu AFO Olomouc a dále pak cenu časopisu Dějiny a současnost za nejlepší český dokument v oblasti humanitních a společenských věd.

Mozek, hra molekul

Dokumentární film o tom, co zkoumají vědci v mozku lidí, které zasáhne psychická nemoc. Naše vnímání ovlivňují velmi jednoduché chemické molekuly v mozku, nazývané neuropřenašeče. Jak se podivuhodné účinky nervových přenašečů a hormonů projevují v běžném životě každého z nás? Náš mozek se den co den snaží udržet v rovnováze. Každý krok v životě, každá zkušenost a emoce jej však vychýlí na tu či onu stranu. Abychom zůstali duševně zdraví, musí být chemická rovnováha v mozku zachována. Jak vědci objevili, že za poruchami nálad, mánií, střídanou depresí, schizofrenií či paranoiou stojí právě vadná komunikace mezi nervovými buňkami v mozku? Jak spolu přesně tyto nervové buňky komunikují? A jak ve složité spleti neuronových sítí najít přesně ty pravé?

Pod vlivem hormonální antikoncepce

Dokumentární film o zkoumání vlivu hormonální antikoncepce na chování žen při výběru partnera. Po tisíciletí ženy prožívaly obavu z nechtěného početí. Až se podařilo objevit kouzelně jednoduché řešení, které dnes jen v České republice používá víc než milion žen: antikoncepční pilulku. Převratný vynález, který navždy změnil lidské sexuální chování. Jenže víme doopravdy vše o tom, co přesně hormonální antikoncepce v našem organismu „vypíná“ kromě samotného reprodukčního mechanismu? Film představuje výsledky česko-britského výzkumu, v němž skupina evolučních biologů zkoumala dlouhodobý vliv užívání hormonální antikoncepce na chování žen při výběru životního partnera a k jakým společenským důsledkům tato změna může vést.

Jestřábi a Hrdličky

Dokumentární film o vědeckém zkoumání lidských strategií v konfliktních situacích. Mohlo by se zdát, že štěstí a úspěch člověka záleží jen na síle a průbojnosti. Kdo vyhraje, ten získává, co chtěl, slaví úspěchy, tvoří dějiny. Je to ale opravdu tak jednoduché? Skutečně vždy vyhrávají jen ti nejsilnější, draví jestřábi nad těmi, které charakterizuje spíš holubičí povaha? Vědci to nevidí tak jednoznačně. Na pomoc si berou tzv. teorii her, matematickou disciplínu, která analyzuje rozhodování lidí v konfliktních situacích. Výsledky jsou často překvapivé. Ukazují, že ne vždy je pro jedince nejvýhodnější být sobecký a že často největší prospěch máme tehdy, kdy má svůj prospěch i protihráč. Teorie her se stala vlivnou součástí biologie, ekonomie, politologie a sociologie.

Toxoplasma: řídí nás parazit?

Dokumentární film o zkoumání změn v lidském chování po nakažení parazitem. Toxoplasmou gondii, malým prvokem, je nakažena přibližně třetina obyvatel České republiky. V některých zemích Evropy a zejména v Jižní Americe je jím však nakažena více než polovina obyvatelstva. Dvě dekády výzkumu prováděného především na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy pod vedením profesora Jaroslava Flégra a také na špičkových amerických a britských pracovištích ukázaly, že toxoplasma má u nakažených osob vliv na jejich společenskost, podezřívavost a svědomitost, prodlužuje jejich reakční doby, výrazně zvyšuje riziko dopravní nehody a u žen dokonce ovlivňuje pravděpodobnost narození potomka mužského pohlaví. Jak ale tohle všechno malý prvok vlastně dokáže? Jakými mechanismy může parazit ovlivňovat chování svého hostitele?

autor cyklu: Zdeněk Holý // **scénář:** Petra Verzichová, Rebeka Bartůňková, Zdeněk Holý // **dramaturgie:** Věra Krincvajová // **režie:** Marek Duda, Petr Kotek, Bára Kopecká, Radim Procházka // **kamera:** Jakub Halousek, David Cysař, Dalibor Fencel, Braňo Pažitka // **střih:** Hedvika Hansalová, Tomáš Vrána // **komentář:** Kryštof Hádek // **koproducent:** Vernes s.r.o. - Zdeněk Holý, Jana Brožková, Karel Janeček // **produkce:** Lucie Zvěřinová // **producent:** Česká televize // **výkonný producent:** Roman Blaas // **kreativní producentka:** Martina Šantavá

Magické hlubiny

Šestidílný cyklus o životě pod vodou a kolem vody

Většina diváků si pod dokumenty o podvodní přírodě vybaví pestrobarevné korálové útesy a krajiny exotických moří. Za krásou a dobrodružstvím však není nutné jezdit tisíce kilometrů, úžasná místa se často skrývají mnohem blíže. Cyklus režíruje zkušený dokumentarista Pavel Jirásek, který témata připravuje ve spolupráci s odborníky na podvodní přírodu České republiky. Kamery se ujal zkušený kameraman a zároveň dlouholetý potápěč Petr Vejslík.

„Šestidílný cyklus zmapuje základní typy české přírody spojené s vodou. Věnovat se bude nejen scenériím pod vodou, ale i okolní krajině, které voda dává život,“ uvádí **Patrick Diviš**, kreativní producent cyklu, a dodává: *„V jednotlivých dílech zavítáme na řeky a horské potoky, společně s potápěči prozkoumáme čisté vody zatopených lomů a pískoven, podíváme se pod hladinu přírodních jezer, kterých sice není v České republice mnoho, ale o to jsou unikátnější, zjistíme, jaké krásy i nebezpečí skrývá potápění v jeskyních a zatopených dolech, nevynecháme přehrady a rybníky a věnovat se budeme i nejružnějším kuriozitám, potápěčským instalacím a jiným zajímavostem, které jsou s objevováním sladkovodního světa spojené. Natáčení bude probíhat ve všech ročních obdobích, nevynecháme potápění pod ledem, zaměříme se na jarní expanzi života a využijeme krásy podzimních barev.“*

Všechny podoby vody – přehled dílů

Řeky, bystřiny, potoky

Voda jako základní prvek tvorby krajiny. Diváci poznají biotop horního toku Labe v Krkonošském národním parku, dozvědí se, jak se liší horní tok řeky od středního nejen z hlediska reliéfu krajiny, ale i druhové rozmanitosti živočichů.

Přírodní jezera

Jakkoliv se zdá, že Česká republika neoplývá bohatstvím jezer typu horská plesa, představují přírodní jezera nádherné a rozmanité lokality. Nejde jen o slavné relikty ledových dob na Šumavě a v Krkonoších. Diváci uvidí také krásu rašeliništních jezer, stojaté vody slepých ramen lužních řek či sesuvová jezera a endemitní druhy rostlin a živočichů. Štáb zavítá na Čertovo jezero, do slepých ramen Dyje nebo ke Skryjskému jezírku.

Lomy

Nejkrásnější potápění ve sladkovodních vodách u nás paradoxně lze zažít tam, kde člověk těžbou zcela změnil charakter krajiny. Lomy s křišťálově čistou vodou, s dech beroucími scenériemi skal jsou dnes mnohdy přírodními rezervacemi. Štáb navštíví lokality Horní Cerekev, Výkleky, Leštinka, Český kras, jezero Milada na Mostecku a zatopené štěrkovny.

Podzemní vody

Díl o podzemních jezerech, krasových jeskyních, propastech a zatopených štolách. Dobrodružství a nebezpečí, které přináší potápění v podzemí. Geologické skvosty plné rozeklaných kaňonů a podvodních krápníků, které vytvořily podzemní řeky. Diváci se podívají také do míst, která tvaroval člověk - po skončené hlubinné těžbě lidé odešli a voda konzervovala opuštěné šachty. Štáb navštíví Moravský kras, Hranický kras, cínové doly u Horního Slavkova.

Umělé nádrže

Díl o přehradách, rybnících, retenčních nádržích, kde se nacházejí největší ryby žijící v České republice. Diváci nahlédnou do tajuplného světa u úpatí přehradních hrází, pralesů vodních rostlin a zimního potápění pod ledem. V zimě tvůrci prozkoumají vyčištěné vody slavných rybníků, v létě pak život na jejich březích.

Voda a člověk

Diváci budou sledovat, jak se příroda mění s invazí nepůvodních druhů živočichů - v českých vodách dnes můžeme potkat medúzy, kraby či želvy. Kamera propluje místy, která zatopila voda, ale na nichž dodnes cítíme přítomnost člověka. Na dna zatopených lomů potápěči instalují surrealistické sochařské objekty nebo vraky aut, letadel a jiných dopravních prostředků. Krajina, v níž žijeme, nese tisícileté stopy lidské činnosti a tyto proměny jsou patrné i pod hladinou.

režie: Pavel Jirásek // **kamera:** Petr Vejslík // **dramaturgie:** Ivo Cícvárek // **kreativní producent:** Patrick Diviš

Tajuplný podzemní svět

Nový cyklus Tajuplný podzemní svět s podtitulem Podzemní toulky s Václavem Cílkem je koncipován jako napínavý průvodce po významném podzemí České republiky rozděleném podle krajů do čtrnácti dílů. Lokality jsou vybrány jak z neznámějších míst Čech a Moravy, tak z neznámých a dosud neobjevených oblastí, kterými se mnohdy člověk naposledy prošel před několika staletími.

„Každý den chodíme po zemi a ani si neuvědomujeme, že pod našima nohama se skrývá tajuplný podzemní svět. Můžeme se s ním setkat doslova na každém kroku. Celé území Čech je od středověku protkáno tisíci kilometry štol, důlních chodeb, dávno zapomenutých sklepení, středověkých kanalizací i únikových chodeb z hradů a pevností. Mnohé z nich skrývají důležité poznatky o naší minulosti a často i netušené poklady v podobě zachovalých unikátních nálezů. Každým rokem dochází k objevům nových podzemních prostor, jako je např. celý středověký důl v údolí Vrchlice u Kutné Hory. Jsou to lokality, kde se zastavil čas, a my se můžeme setkat s místy, kterými prošel člověk naposled před několika stoletími. Náš seriál zve diváky na dobrodružnou a často detektivní výpravu za minulostí anebo tajemným geniem loci. Tento cyklus koncipujeme jako průvodce po významném podzemí České republiky a to zhruba podle krajů či oblastí. Ukázané lokality budou patřit jak do obvyklé podzemní pokladnice ČR, ale také se soustředíme zejména na neznámé a nové lokality. Průvodcem tajuplným podzemním světem je Václav Cílek geolog a autor řady esejistických děl. Autorský přístup moderátora je zárukou, že bude divák seznamován s historickými i faktickými souvislostmi, které ho možná nikdy ani nenapadly,“ říká režisér cyklu **Josef Havran**.

„Podzemí bude představeno v plném světle, aby si divák mohl udělat představu o jeho prostoru, barevnosti a dalších detailech, které se v mihotavém světle baterek ztrácí. Budeme využívat kontrastu, který vzniká mezi leteckými pohledy na krajinu a obrazem jejího podzemí. Navštívíme místa nepřístupná, stejně jako běžně zpřístupněná,“ doplňuje manažer vývoje ČT **Radomír Šofr**.

České podzemí ve čtrnácti dílech

Černé a bílé podzemí – Jihočeský kraj
Město v podzemí – Plzeňský kraj
Zlaté a stříbrné podzemí – Karlovarský kraj
Po stopách dobývání rud – Ústecký kraj
Podzemní pískovcový ráj – Liberecký kraj
Doly v horách – Královéhradecký kraj
Pod Kunětickou horou – Pardubický kraj
Pokladnice království – Středočeský kraj
Stověžaté podzemí - Praha
Vysočina a její podzemí – Kraj Vysočina
Tajemné brněnské podzemí – Jihomoravský kraj
Unikátní nález – Olomoucký kraj
Uhelné podzemí – Moravskoslezský kraj
Pod Buchlovem – Zlínský kraj

režie: Josef Havran // **kamera:** Dan Havran, Jan Vaniš // **dramaturg:** Milan Vacek, Petr Buchta // **námět a scénář:** Václav Cílek, Josef Havran // **manažer vývoje:** Radomír Šofr

VĚDA KAŽDÝ DEN

K domácí, zahraniční, ekonomické a kulturní redakci zpravodajství České televize přibyla v září samostatná redakce vědy. Její vznik přinesl do vysílání ČT24 více původních témat z oblasti české vědy i nový pořad, týdeník Věda 24. Jeho moderátorem, stejně jako moderátorem oblíbeného Hyde Parku Civilizace, je Daniel Stach.

Daniel Stach: Moje nejoblíbenější otázka je „proč?“

Jaký byl impuls ke vzniku samostatné vědecké redakce?

Jedním impulsem byly určitě ohlasy na pořad Hyde Park Civilizace, který je oblíbený u diváků a zároveň respektovaný u odborné veřejnosti, o čemž svědčí i řada ocenění, která tým Civilizace získal. Nyní budeme moci využít všechno, co jsme se za čtyři roky, kdy pořad vysíláme, naučili, a popularizovat vědu nejen jednou týdně, ale každý den. Tím hlavním důvodem ale určitě bylo rozhodnutí ředitele Zpravodajství České televize Zdeňka Šámala dát vědě a vědeckému výzkumu větší prostor ve vysílání ČT24. Bez toho by vznik redakce nedával žádný smysl. Všichni si uvědomujeme, jak zásadní význam pro naši společnost tato oblast má.

Co je tedy cílem nové redakce?

Cílem je, aby byla věda součástí každodenního vysílání ČT24. Diváci uvidí úspěšné české i zahraniční vědce, dozví se o výzkumech, které změnily nebo mají šanci změnit svět. Budeme vysvětlovat vědecká bádání tak, aby se v nich mohli orientovat nejen experti daného oboru. Chceme popularizovat vědu na konkrétních příkladech, díky kterým bude věda každému bližší. Žijeme v propojeném světě, ve kterém věda hraje velmi důležitou roli, i když si to mnohdy ani neuvědomujeme a věci kolem sebe bereme jako samozřejmost.

Můžou se tedy diváci těšit na to, že se zprávy z oblasti vědy stanou součástí každodenního zpravodajství?

Rozhodně, to je úkol redakce vědy. Věda nebude „jen“ v Hyde Parku Civilizace, ale témata zaměřená na vědu budou rozprostřena do celého vysílání ČT24. Vědecká redakce je pátou plnohodnotnou součástí zpravodajství České televize a doplňuje tak už fungující domácí, zahraniční, ekonomickou a kulturní redakci. Nejen, že vznikl nový pořad, ale vědecká témata se budou daleko víc než dosud dostávat do už existujících pořadů v celém vysílání ČT24.

O jaký pořad jde??

Nově vznikl pořad Věda 24. Je to týdeník, který se vysílá vždy v neděli před Událostmi – v 18.30. V něm se diváci dozvědí o nejdůležitějších událostech ze světa vědy za poslední týden. Využíváme reportáže a rozhovory, které redakce připraví během týdne, a rozšíříme je o zatím nepublikované materiály. Diváci se tak o daném výzkumu dozvědí ještě víc. V průběhu celého týdne ve spolupráci s divizí Nových médií ČT píšeme na web www.veda24.cz články, které se zaměřují jak na témata, která se objeví ve vysílání, tak také na další, převážně zahraniční dění. Dál budeme každou sobotu od 20.05 vysílat Hyde Park Civilizace a hlavně nabízet a připravovat vědecká témata do jednotlivých pořadů ČT24.

Jaká oblast vědy zajímá Vás osobně?

Nemám jednu nejoblíbenější oblast, to je možná moje výhoda. Zajímá mě věda jako taková, to poznávání, spousta nových věcí, které se musím na každé téma naučit. Mě to prostě baví, mám radost z poznávání. Vždycky mě zajímalo, jak věci fungují. Moje nejoblíbenější otázka je „proč?“ Té

se držím stále, a to i v rozhovorech. Dá se doplnit: Proč takhle? Proč teď? Proč tady? Ale pořád je základní otázka „proč?“ a na tu věda hledá odpověď, ať už je téma jakékoli.

Proč je podle Vás důležité vědu „podporovat“?

Protože je nedílnou součástí našeho světa a ovlivňuje nás daleko víc, než si většina lidí uvědomuje. Prakticky všechno, co máme a používáme, je výsledkem práce vědců. Rozhodně to nejsou jen každému jasné výsledky – léky, počítače, auta, letadla, mobilní telefony,... Ale také na první pohled teoretické věci. Třeba obecná teorie relativity se nás týká neustále i v praktickém životě. Kdyby vědci neupravovali pozici GPS satelitů podle teorie relativity, po 24 hodinách by se GPS netrefila asi o 2,5 km. Naše pozice by byla o 2,5 km špatně, a to po jediném dnu. Myslím, že je klíčové, abychom si uvědomovali, že věda je doslova všude kolem nás a je součástí našeho života a že někdy ji bereme až příliš samozřejmě. Jenže za každým krokem byla něčí práce a na to je třeba nezapomínat.

Jakou pozici podle Vás zaujímá věda v české společnosti?

Myslím, že Češi si vědců velmi váží. Všichni máme pořád hodně co zlepšovat a z mojí zkušenosti také zlepšujeme. Na jedné straně máme vědce, kteří stále víc a častěji chápou, že je potřeba jejich výzkum popularizovat, vyrazit mezi lidi, kteří se jejich oboru vůbec nevěnují. Stejně tak si myslím, že se široká veřejnost o vědu zajímá čím dál víc a že čím dál víc lidí chce věcem skutečně rozumět a nezůstávat jen na povrchu.